

Indholdsfortegnelse

Forord	11
---------------------	----

AFSNIT I

Kapitel 1. Grundbegreber og grundregler	15
1. Obligationsretlige skyldforhold	15
1.1. Begreberne obligationsret og formueret	15
1.2. Begreberne fordringsret og skyldforhold	19
1.3. Ensidige, gensidige og gensidigt bebyrdende skyldforhold ..	20
2. Fordringsret	21
2.1. Fordringsrettens indhold	21
2.2. Ydelse og præstation (levering)	23
2.3. Engangsydelser, rateydelser og vedvarende ydelser	26
2.4. Opfyldelse og misligholdelse. Tidsbundne ydelser	29
3. Opsigelse, fortrydelse, afbestilling og ophævelse	30
3.1. Opsigelse	30
3.2. Fortrydelse og afbestilling	34
3.2.1. Tilbagekaldelse, afbestilling, annulation	34
3.2.2. Prøvetid	36
3.2.3. Fortrydelsesret i forbrugeraftaler	36
3.3. Kontraksbrud (misligholdelse). Annulation og ophævelse .	37
4. Kravene i kontrakten til ydelse og præstation	40
4.1. Entydige krav. Fortolkning og udfyldning af kontraktens bestemmelser	40
4.2. Kontrakter der overlader parterne en valgfrihed med hensyn til ydelse og præstation. Angivelse af spillerum	42
4.3. Alternative ydelser	44
4.4. Forpligtelser i fremmed mønt. Indeksforpligtelser	45
4.5. Speciesydelser og genussydelser	48
5. Risikobegreber	55
5.1. Risiko for ydelsen	55
5.2. Opfyldelsesforpligtelsen (ydelsesrisikoen)	57

Indholdsfortegnelse

5.3.	Ejerens risiko	59
6.	Hovedforpligtelser og biforpligtelser (accessoriske forpligtelser)	62
6.1.	Biforpligtelsernes indhold og hjemmel	62
6.2.	Håndhævelse af biforpligtelser	66
6.3.	Biforpligtelser ved kontraheringen	68
6.4.	Biforpligtelser under afviklingen af skyldforholdet	69
6.5.	Biforpligtelser ved ikke-opfyldelse af hovedforpligtelser	70
6.5.1.	Reglerne om påkrav (rykker) i lejeloven og i tinglysningsloven	70
6.5.2.	Påkrav og morarenter	71
6.5.3.	En almindelig grundsætning om pligt til vejledning og erindring af medkontrahenten?	72

AFSNIT. II Indholdet af hovedforpligtelsen

Kapitel 2. Risikoen for vederlag og ydelse	77
1. Køb og bytte	77
1.1. Risiko ved køb og bytte af løsøre	77
1.2. Tidspunktet for risikoens overgang efter købeloven	85
1.2.1. Risikoovergang ved leveringen	85
1.2.2. Risikoovergang før leveringen	90
1.2.2.1. Fordringshavermora. KBL § 37	90
1.2.2.2. Afhentningskøb. KBL § 17, stk. 2	90
1.2.2.3. Særlig aftale om risikoovergangen	90
1.2.2.4. Ophævelse efter risikoovergang	92
1.3. Køb af fast ejendom	92
1.4. Risiko og forsikring	93
2. Andre kontraktstyper	94
2.1. Entreprise og andre former for værksleje	94
2.2. Arbejdsaftaler	98
2.3. Kontrakter om opbevaring, bearbejdning, brug og lignende .	100
2.3.1. Lejekontrakter om bolig og erhvervslokaler	100
2.3.2. Transportkontrakter	101
2.3.3. Kontrakter om forvaring mv.	102
3. Koncentration (konkretisering) af genusforpligtelser	104
3.1. Problemstillingen	104
3.2. Binder individualisering debitor (sælger)?	106
3.3. Giver individualisering kreditor omsætningsbeskyttelse?	106
3.4. Koncentration ved bestillingskøb og entrepriser	106

Kapitel 3. Tiden og stedet for opfyldelsen. Forsinkelse	109
1. Begreberne rettidig opfyldelse og forsinkelse	109
2. Tiden for opfyldelsen	109
2.1. Begreberne forfaldstid, handlingstid, frigørelsestid	109
2.2. Forfaldstidens indtræden	113
2.2.1. Erstatningskrav uden for kontraktsforhold (deliktskrav)	113
2.2.2. Særligt om forsikringsydelser	115
2.2.3. Krav efter en kontrakt	116
2.2.4. Særlig om vederlaget for vedvarende ydelser	118
2.2.5. Løbedage og betalingsfrist	118
2.3. Forsinkelsens retsvirkninger	120
2.3.1. Misligholdelsesbeføjelser	120
2.3.2. Renter af pengefordringer	121
2.3.2.1. Kreditrente	121
2.3.2.2. Morarente	122
2.3.3. Særregler om periodiske ydelser	129
2.3.4. Undskyldelig forsinkelse. Viljes-/evneregler. Påkrav	132
2.3.4.1. Almene regler om kontraktsbrud	132
2.3.4.2. Hovedreglen om væsentlig forsinkelse og nogle særregler	133
2.4. Frigørelsestidens indtræden. Fordringshavermora	138
2.4.1. Pengefordringer	138
2.4.2. Andre fordringer end pengefordringer	141
2.4.3. Udlodning fra boer	142
3. Opfyldelsesstedet	142
3.1. Opfyldelsesstedets betydning	142
3.2. Løse køb. Sælgerens forpligtelse	143
3.3. Leje af løsøre	145
3.4. Pengefordringer. Betalingsmåder og betalingssted	145
3.4.1. Hovedreglen: Pengeskyld er bringeskyld	145
3.4.2. Ihændehaverpapirer og lign	150
3.5. Arbejdskontrakter	151
 Kapitel 4. Faktiske mangler	 153
1. Mangelsbegrebet i obligationsretlige regler om mangler	153
1.1. Kravene til ydelsens faktiske egenskaber	153
1.2. Mangler og andre arter af kontraktsbrud	157
1.3. Prøvelsen af, om ydelsen er mangelfri	159

Indholdsfortegnelse

1.4.	Misligholdelsesbeføjelser over for faktiske mangler	160
1.5.	Plan for den følgende fremstilling i kapitel 4	161
2.	Andre retsregler end mangelsreglerne af betydning for retsstillingen ved præstation af mangelfuld ydelse	162
2.1.	Regler om ugyldighed og erstatning efter deliktsregler	162
2.2.	Lovgivningen om markedsføring	167
2.3.	Lovgivning om krav til sikkerhed, kvalitet, deklaration, vejledninger og advarsler	170
2.4.	Straffelovens regler om berigelsesforbrydelser og andre strafbare formuekrænkelser	174
3.	Tidspunktet for mangelsbedømmelsen og beviset for mangel	175
3.1.	Køb og andre aftaler om enkeltstående ydelser	175
3.2.	Kontrakter om vedvarende ydelser	178
4.	Mangelsbegrebet og forudsætningslæren	178
4.1.	Forudsætningslæren og dens betydning for reglerne om mangler	178
4.2.	Forudsætningslærens betydning uden for området for mangelsreglerne	183
5.	Fortolkning og supplerung (udfyldning) af kontraktens krav til ydelsens faktiske egenskaber	185
5.1.	Oversigt	185
5.2.	Køb af løsøre	191
5.2.1.	Almindelige handelsvarer	191
5.2.2.	Andre ting solgt som nye eller kurante. Prisen	192
5.2.3.	Brugte ting og unika	194
5.2.4.	Salgsgenstandens egnethed til købers formål og dens lovlige og sikre brugbarhed	196
5.2.4.1.	Egnethed og brugbarhed	196
5.2.4.2.	Lovlighed og sikkerhed	197
5.2.5.	Uvisse egenskaber	198
5.2.5.1.	Kunstgenstande, antikviteter og lign.	198
5.2.5.2.	Værdipapirer og fordringer	199
5.3.	Køb af fast ejendom	202
5.3.1.	Ulovbestemt ret og speciallove om køb af fast ejendom	202
5.3.2.	Normer, standarder og fejl ved fast ejendom	206
5.3.3.	Enkeltregler om mangler ved køb af fast ejendom ..	211
5.3.4.	Forbehold (ansvarsfraskrivelse)	217
5.3.5.	Reklamation	218
5.3.5.1.	Løsøre	218

5.3.5.2.	Fast ejendom	218
5.3.6.	Mangelskrav mod medkontrahentens leverandør og andre kontrahenter	219
5.3.6.1.	Krav fra led til led tilbage i omsætningskæden (regres)	219
5.3.6.2.	Direkte krav mod medkontrahentens medkontrahenter («springende regres»)	220
5.3.6.3.	Direkte krav om erstatning	224
5.3.6.4.	Direkte krav på kontraktsretligt grundlag	226
5.3.6.5.	Direkte krav på grundlag af garantier og oplysninger afgivet af tidligere led	227
5.3.6.6.	Skjulte mangler	228
5.3.6.7.	Dansk og anden nordisk lovgivning. Reklamation .	230
5.4.	Andre kontrakter end køb	231
5.4.1.	Analogi fra købeloven?	231
5.4.2.	Gaver og lån til brug	233
5.4.3.	Værksleje, bestilingskøb og kontrakter om sagkyndig bistand	234
5.4.4.	Arbejdskontrakter	237
6.	Betydningen af sælgeres og andre realdebitorers oplysninger, garantier og forbehold om ydelsens faktiske egenskaber	239
6.1.	Faktiske oplysninger og fortielser	239
6.1.1.	Oplysning og garanti	239
6.1.2.	Urigtige oplysninger afgivet i god tro	241
6.1.3.	Urigtige oplysninger afgivet i ond tro	243
6.1.4.	Loyal oplysningspligt	243
6.2.	Garanti (tilsikring, indeståelse)	245
6.3.	Forbehold. Spillerum og tolerancer	250
6.3.1.	Forbehold om fejlen	250
6.3.2.	Spillerum og tolerancer	252
7.	Kreditors (erhververens) ret og pligt til at undersøge ydelsesgenstanden	253
7.1.	Undersøgelsespligt før kontraheringen	253
7.2.	Ret og pligt til undersøgelse efter kontraheringen	259
7.2.1.	Undersøgelsesret før betalingen	259
7.2.2.	Undersøgelsespligt efter modtagelse	260
7.3.	Krav, der ikke hviler på en kontrakt mellem parterne	261

Kapitel 5. Vanhjemmel og andre retsmangler	263
1. Retlige krav til ydelsen	263
1.1. Opfyldelse og retsmangler i kontrakter om overdragelse, opgivelser og personlige forpligtelser	263
1.2. Kravene til opfyldelsens retlige virkninger	265
2. Forskellige typer af retsmangler	273
2.1. Vanhjemmel	273
2.2. Begrænsning af den aftalte ret på grund af tredjemands immaterialret	275
2.3. Overdragelse af ikke-eksisterende rettigheder	276
2.4. Begrænsninger i overdragerens rådighed	278
2.4.1. Privatretlige rådighedsbegrænsninger	278
2.4.2. Offentligretlige rådighedsbegrænsninger	280
3. Reklamation og forældelse	285
4. Retsmangler og forsinkelse	286
Litteraturfortegnelse	287
Domsregister	293
Lovregister	301
Stikordsregister	309

Forord

Denne 5. udgave af 1. del af Obligationsret er søgt ført a jour med ny lovgivning, retspraksis og litteratur.

Teksten er ikke gennemskrevet på ny, men der er foretaget adskillige tekstmæssige ændringer, bl.a. som følge af ajourføringen af fremstillingen samt elimeringen af fodnoterne.

Ajourføringen er i det hele forestået af Torsten Iversen, der bærer ansvaret for såvel foretagne som undladte ændringer.

Vi takker Hans Henrik Edlund, Aarhus Universitet, Kim Frost, Københavns Universitet, og Carsten Munk-Hansen, Aalborg Universitet, for forslag til rettelser og tilføjelser.

Stud.jur. Anne Elisabeth Svane har ydet god hjælp med registre og korrekturlæsning, hvilket vi takker for.

Der er ikke taget hensyn til materiale fremkommet efter den 1. juni 2016.

København og Aarhus i august 2016

Bernhard Gomard

Torsten Iversen

AFSNIT I

Denne bog er omfattet af lov om ophavsret og må ikke videregives – herunder udlånes, sælges eller kopieres – i digital form.

Indholdet må alene anvendes af licenstagere i henhold til de til enhver tid gældende licensbetingelser.

© Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Grundbegreber og grundregler

1. Obligationsretlige skyldforhold

1.1. Begreberne obligationsret og formueret

Reglerne om parternes indbyrdes retsstilling i formueretlige skyldforhold kaldes obligationsretten. Ordet obligation er hentet fra latin *obligatio*, forpligtelse. Det danske skyldforhold svarer til tysk *Schuldverhältnis*. Afsnittet om obligationsretten i BGB's 2. bog bærer overskriften *Recht der Schuldverhältnisse*. Den franske Code civil bruger ordet obligations i 3. bog, titre III. Obligationsrettens regler findes både i lovgivning og i andre retskilder. Obligationsretten er en del af den juridiske dogmatik eller med et andet ord en retsdisciplin. Begrebet skyldforhold er omtalt nedenfor i nr. 1.2. Obligationsretten omfatter både kontraktsret, herunder krav om erstatning og restitution, jf. f.eks. KBL § 57, erstatningsret uden for kontraktsforhold (delikt) og berigelseskrav, jf. f.eks. U 2003.2206 V.

Reglerne om parternes retsstilling over for tredjemand hører ikke med til obligationsretten, men henregnes til en anden særlig formueretlig disciplin kaldet *tingsretten* (Sachenrecht) eller ejendomsretten (property). Fremstillingen af formueretten er opdelt i disse to dele eller discipliner, fordi der er væsentlig forskel mellem reglerne om parternes indbyrdes forhold og reglerne om forholdet til tredjemand. Parterne kan i vid udstrækning regulere deres indbyrdes forhold, som de vil, ved aftale. Kontraktsfrihed er lovfæstet i DL 5-1-1 og 5-1-2 og er en nødvendig forudsætning både for frit forbrugsvalg og fri konkurrence. Parterne har ikke samme kontraktsfrihed i deres forhold til tredjemand som i deres indbyrdes forhold. Det kræves ofte, men ikke undtagelsesfrit, at der foretages en særlig sikringsakt, for at en part (kreditor) kan opnå beskyttelse (fortrinsstilling, omsætningsbeskyttelse) for sit krav mod den anden part (dvs. debitor) over for tredjemand, jf. således reglerne i gældsbrevslovens (GBL) § 31, tinglysningslovens (TL) §§ 1 og 47 samt kreditaftalelovens (KAL) §§ 34 og 50 om overdragelse af fordringer, om retigheder over fast ejendom og om underpant og ejendomsforbehold i løsøre.

Kapitel 1. Grundbegreber og grundregler

Formueretten omfatter både fordringsrettigheder og rådighedsrettigheder. Formuerettigheder kan være erhvervet således, at de nyder kreditor- og omsætningsbeskyttelse (tinglig beskyttelse) over for overdragerens retsforfølgende kreditorer og godtroende omsætningserhververe, eller de kan være erhvervet således, at de kun nyder obligatorisk beskyttelse. Indehaveren af en tinglig beskyttet ret nyder retsbeskyttelse over for den, der har erhvervet en ret til samme genstand ved aftale med eller ved kreditorforfølgning mod hans medkontrahent. Indehaveren af en obligatorisk ret ikke har fortrin frem for andre krav mod medkontrahenten. Flere obligatoriske rettigheder eller *fordringer* er ligestillede. De er konkurrerende krav.

Retssystemet om formuerettigheder bygger på begreberne rettens indhold eller beføjelser, f.eks. til faktisk og retlig rådighed, rettens genstand og beskyttelse. Det var tidligere ikke almindeligt at skelne mellem retsbeskyttelsen ved omsætning og retsbeskyttelse i andre situationer, men at skelne mellem rettigheder der – enten – er tinglige eller er obligatoriske ud fra rettighedernes indhold, jf. *Illum* i U 1950 B s. 243 ff. og *samme*: Tingsret s. 3 ff. *Ross* har i TfR 1945 s. 343 ff. påvist, at en sondring mellem rettens indhold og dens genstand er u hensigtsmæssig eller uigennemførlig på ophavsrettens område. Se nærmere om systematiseringen af retssystemet ved hjælp af begreberne formueret, obligationsret og tingsret *Gomard*: Introduktion s. 66 ff. og v. *Eyben*: Formuerettigheder s. 7 ff. med yderligere henvisninger.

Der består ikke nogen fortrinsstilling for fordringer på penge eller andre artsbestemte (generiske) ydelser frem for andre fordringer. Alle fordringer er ligestillede, når bortses fra, at andet kan følge af aftale (ansvarlige lån og tilbagetrædelseserklæringer) eller lov, herunder konkurslovens regler om omstødelse (kap. 8) og om konkursordenen (kap. 10).

Opdelingen af formueretten i to discipliner, obligationsret og tingsret, og af obligationsretten i underdiscipliner – kontrakt, delikt, berigelse – har navnlig betydning for fordelingen af emner i lære- og håndbøger og i kurser og undervisning. Ønsket om at opnå en pædagogisk hensigtsmæssig og praktisk brugbar afgrænsning af fremstillingen spiller nu om dage en væsentlig rolle ved siden af den i tidligere tider dominerende tanke om, at systematiseringen af regelmassen bør bygge på principper og begreber af fundamental karakter.

Sml. herved bl.a. *Alf Ross*: Ret og Retfærdighed s. 244 ff. og *Tamm*: Fra Lovkyndighed til Retsvidenskab s. 45 ff. – Fastholdelse af den klassiske holdning til begreber og systematik er ikke fuldt ud mulig, fordi moderne lovgivning er mere pragmatisk end principfast. Krav om en erstatning eller godtgørelse efter rimelighed eller billighed efter ejendomsformidlingslovens § 47, rentelovens (RTL) § 4, stk. 2, eller ophavsretslovens § 83, stk. 2, svarer hverken til et erstatningskrav eller et berigelseskrav i klassisk forstand. Det samme gælder krav efter de familieretlige love værgemålslovens § 45 og borteblevnelovens § 18, stk. 2.